

A Slovenian Language Newspaper — Dedicated to the Cultural Progress and Political Guidance of Americans of Slovenian Descent and Slovenes Scattered around the Free World—Through the Principles of Christian Democracy.

slovenska DRŽAVA

For a Free Slovenia

In Harmony with the American Tradition of Freedom and Independence, The SLOVENSKA DRŽAVA Champions the Right of the Slovenian People to their National Unification in Their Own Slovenian State.

Letnik — Volume III

CHICAGO, ILLINOIS, 20. AVGUSTA, 1952

Številka — Number 8

VEN NA PLAN!

Ob neki priliki sem moral iti v Beogradu zgodaj v hotel "Srbski kralj". To je bil takrat najodličnejši hotel v jugoslovanski prestolnici in tam so se shajali politični ljudje. Sedel sem v čakalnici salona, kar zaslišim slovensko govorjenje. Vstanem in na hodniku najdem več deklet in par moških, ki so med seboj govorili slovensko. Takoj se seznamim z njimi. Bile so služkinje in čistilci čevljev. Milo se mi je stožilo in mislil sem si: tudi tukaj so za najnižje posle zopet Slovenci kot v Avstriji, kjer so nas Nemci zmerjali, da je slovenski jezik — jezik konjskih hlapcev in kravjih dekel.

Kaj bo sedaj?

Prišel mi je na misel dogodek, ki sem ga doživel pred dobrim letom tedaj ob razsulu Avstrije. Hitel sem v tistih burnih dnevih na zborovanje. Iz male obcestne hišice slišim glasen smeh in hud ženski glas. Ko se pripeljem mimo, me ustavi žena, dobra znanca — in mi pravi: "Povejte mi no, ali je res, kar moj sin pripoveduje, da so samega cesarja na Dunaju odstranili. To je nemogoče, naš Peter bo gotovo zaprt, če kdo zve, da on to govori". Sin Peter se v smehu pobaha: "Naša mati ne morejo verjeti, da je cesar šel, ker je Avstrija propadla". Pri teh besedah skoči mati Jera k sinu Petru in mu z roko tišči usta rekoč: "Molči no, še ustrelijo te bodo!" Kaj sem hotel kot potegniti na Petrovo stran, češ, cesarja ni več. Mati Jera pa zavpije: "Za božjo voljo, kaj bo pa zdaj?" Peter se zasmeje: "Eh, le naj gre, bomo pa enkrat Slovenci sami sebe vladali!" Odgovoril sem še: "Peter, prav imaš," in že so konji potegnili na zborovanje.

Občutek manj vrednosti

Tole mi prihaja na um, ko bi rad podčrtal glavno misel teh vrst: Navzlic težkim dogodkom v zadnjih desetletjih se nas drži tisto, kar nam je bilo z vso silo ubito v našo vzgojo, da smo Slovenci le za nižje posle, mogoče se lahko sem pa tja kdo povzpe malo višje, da bi pa mi po toliko stoletjih suženjstva prišli na stališče samostojnega naroda z lastno državo in svojo vlado, do tega se pa ne moremo povzpeti! Zato je še polno Jer med nami, ki se ne morejo izkupati iz sto in sto pomislekov, češ, za božjo voljo, kaj pa bo, če nas ne bodo drugi vladali. Kar poslušajte, kaj vse se govori ob novi akciji za samostojno državo: "saj smo premajhni, saj smo na nesrečni točki Evrope, saj nimamo ljudi za administracijo, ne za vodstvo države. Ljudje božji, pomislite: Slovenec na vodstvu države! To vendar ne gre!" Zato mahajo krog sebe in tiščijo drugim roke na usta in odmikajo roke, da ne morejo

podpisati onega, česar je vsakega zavednega Slovenca polno srce! Naš narod naj torej še kar naprej nova stoletja drugim čevlje snaži in stremena drži, da drugi zajaha belega vranca! Mi ne gre za tem, da bi odgovarjal na gornja vzdihovanja, marveč da javno povem, da take duhovitosti in taka početja, kot jih opazujemo v emigraciji glede tega vprašanja, nas proglajajo za nezrele za kako samostojnost razen one, ki nam jo kak centralizem po svoji višji in državniški sili in "razsodnosti" podeli za kak mesec — za stalno itak ne! Nedavno sem prišel v družbo Slovakov in eden od njih mi zabrusi: "Če ste Slovenec, bi vam pljunil v obraz!" — "Zakaj pa?" sem se zasukal. Odgovori mi: "Ves svet se giblje in dviga za svojo samostojnost, vsa plemena — bela, črna, rumena —, samo vi Slovenci nimate korajže, da bi vsaj zahtevali svojo državo!" Onemel sem, saj sem moral priznati: res je! Kako se bijemo na prsa, da smo kulturni narod, toda pri vsej svoji kulturnosti se ne moremo otresti prirojene servilnosti. Odtod dejstvo, da malo poznamo naša najlepša poglavja slov. zgodovine: Panonija, Karantanija, Samo, Svetopolk, Rastislav, Kocelj, Borut itd. Kaka imena dajemo otrokom, kako redki pa so oni, ki imajo gornja imena! Kaj vse se modernizira in staro zavrača, le mi se ne moremo povzpeti višje, pa kako s tem sami sebe obsojamo.

Kaj bodo o nas rekli zanamci

In če kdo pripusti, da z vso silo butne na dan naše naravno hrepenenje po neodvisnosti kot ljubezen do matere, ki se ne da zadržati v njeni sili, pa kako se vse oblaži z raznimi pogoji, klavzurami, pripombami, z odprtimi vrati, da končno od vsega ne ostane nič drugega kot ogrizek! Večkrat premišlujem: s kako tenkovestno kritiko obravnava mlajši rod, ki sedaj bode na vrh, vse, kar je bilo storjenega v preteklosti. Z grozo sem bral pamflet človeka, ki je s tako publikacijo — če tudi napisano in priobčeno v zasebnem krogu, zaslužil, da za vedno obmolke on in njegovo pero, saj grdi najlepše tri zvezde na slovenskem nebu: dr. Janeza Ev. Kreka, dr. Antona Korošca in nadškofa dr. Antona B. Jegliča in s takim dejanjem jemlje vsako vero v kakršno koli silo politike! Kaj bodo šele rekli zanamci o takem nastopu glede akcije za Slovensko Državo, ki se sedaj kaže v slovenski javnosti in ki že drsi v zgodovino. Zdej, ko po sodbi Slovaka zaslužimo pljunek glede nerazumevanja akcije za našo slovensko državo! Boječnost, neskončni egoizem in prevelika skrb za svojo lastno osebo, ozirni obrnjeni na vse osebne

STRAH PRED VELIKO IDEJO

III.

Ni si moči misliti, na primer, kake britanske stranke, ki bi bila za kaj drugega kakor za neodvisno in svobodno Veliko Britanijo. Ni si moči misliti, na primer, nobene ameriške politične skupine, ki ne bi bila za samostojne Združene države. Tista britanska stranka, ki bi si — pri vsej duhovni, jezikovni in kulturni sorodnosti ter prijateljstvu z Ameriko — postavljala za končni politični cilj vključitev Velike Britanije v Združene države, bi bila prvi trenutek onemogočena, izpostavljena zaničevanju ter obsojena na polom in sramoto. Ni si moči misliti pri nobenem zrelem ali nezrelem narodu, od Islandije preko Andore, Libije, Izraela pa tja do Filipinov, politične stranke, ki bi si upala trditi, da bo njen narod svobodnejši in srečnejši, če bo živel pod tujim gospodarjem in če bo vse svoje človeške in gospodarske sile dajal v izkoriščanje drugemu narodu. Kaj takega ni mogoče, ker je nasprotno božji in človeški pravici ter zdravi pameti.

Toda božja in človeška pravica ter zdrava pamet očitno veljajo za vse narode sveta, samo za Slovence ne. Za Slovence ne, ker jim tega ne dovolijo nekateri tako imenovani "voditelji", ki hočejo slo-

koristi in potrebe, le za slovenski narod nič!

Padale bodo težke obsodbe!

Slovenska ideja na plan!

Rod, ki je živel v Avstriji že odhaja s slovenske pozornice, čas je, da se šeststoletno suženjstvo izkorenini iz slovenskega značaja. Prav tako naj izginejo iz naših misli na ona desetletja, ko smo bili v drugi državi in kjer smo se borili za košček avtonomije 21 let, pa je nismo mogli izvojevati. **Nov čas nas kliče! Ali bomo zreli in pripravljeni nanj?! Bratje in sestre slovenske, ven na plan! Iz krepkih slovenskih prs naj zadoni glas: Mi hočemo biti svobodni, na svoji zemlji sami gospodarji pa nihče drug!** Zakaj s podpisami samo v stotinah, zakaj ne v tisočih in desetisočih kot v letih 1917—1918, ko smo šli v novo državo z veliko vero resničnega bratstva in popolne svobode, zakar smo bili pa tako zelo razočarani!

Narod, doma in v tujini, je postal v teh letih grozot in nejasnosti mnogo zrelejši, odločnejši in se zaveda, da ga zaradi njegovih idej v svobodnem syetu ne bo nikdo preganjal in zapostavljal in trdno veruje, da bo enkrat dosegel najvišji ideal, ki ga može želeči vsak narod: **svojo neodvisnost, svobodo v samostojni slovenski državi! Pojdimo, bratje in sestre, v boj za našo sveto pravdo — lepši bodočnosti in sreči nasproti!**

Samovčan.

venski narod po sili imeti za tako slep, nespameten in nezrel, kakor so oni. Samo slep in nezrel politik namreč lahko trdi, da bo njegov narod svobodnejši, če mu bo vladal kdo drugi, pa naj bo tudi tako imenovani brat. Samo slep in nezrel politik lahko govori, da bo slovenski narod bolje živel, če bo delal za drugega in če bosta njegovo bogastvo in pridnost služila blaginji koga drugega. Samo slep in nezrel politik je lahko prepričan, da bosta jezik in kultura slovenskega naroda boljše zavarovana v državi, kjer bo gospodoval drugače govoreči, drugače pišoč in drugače misleči narod; kjer bo uradni jezik tuj in ne slovenski. Samo slep in nezrel politik lahko govori, da bo slovenski narod imel možnost za demokratični razvoj v državi, kjer bo vladala tuja diktatura. Samo slep in nezrel politik lahko misli, da bosta katoliška vera slovenskega naroda in njegovo katoliško izročilo boljše uspevala v državi s pravoslavno večino kakor pa v državi, kjer bo 95 odstotkov katoličanov. Samo slep in nezrel politik lahko izjavlja, da se je za slovenski narod zgodovina ustavila leta 1918 — ko da od tedaj dalje ne bi bilo ne druge svetovne vojne, ne revolucije, ne razočaranja nad dvojno Jugoslavijo, ne osvoboditve 500 milijonov ljudi, pripadajočih najrazličnejšim narodom sveta, politično in kulturno dosti manj zrelih od nas, ki so po letu 1945 dobili neodvisnost! Samo slep in nezrel politik lahko dalje reče, da so narodni izdajalci, razbijači narodne enotnosti ter sejalci nesreče tisti ljudje, ki si upajo verovati, govoriti in pisati tisto, kar slovenski narod veruje že sto let in posebno v svojem današnjem trpljenju: da sta mu bodočnost in obstanek mogoča samo v popolni svobodi in lastni državi, kjer bo sam gospodar svoje usode, svoje revščine in svojega bogastva.

Politik, ki kaj takega oznanja iz prepričanja, je slep in nezrel. Tisti, ki to oznanja, dasi je prepričan drugače, je pokvarjen in nima čistih namenov. Slovenski narod pa posebno danes ne potrebuje ne slepih, ne nezrelih in še manj pokvarjenih politikov. Ne potrebuje politikov, ki jih je celo upati strah. Ne potrebuje voditeljev, ki hočejo za svoj narod novo sužnost, zato da bodo sami kot hlapci dobro živeli! Morda bo kdo dejal, da kaj takega pri Slovencih ni mogoče in da imajo vsi slovenski nekomunistični politiki in vse slovenske, tako imenovane demokratične politične skupine za svoj glavni in končni cilj tisto, kar mora biti vzor vsakega zrelega naroda in vsake zrele narodne politike — namreč svobodo, neodvisnost in samostojno narodno državo.

Toda stališče, ki so ga ti politiki zavzeli do gibanja za slovensko samostojnost kaže, žal, drugače. Zasebne izjave teh ljudi pričajo, da jim takšnega stališča ne narekuje nobeno prepričanje, temveč strankarsko in osebno koristoljubje, zlasti pa strah pred veliko idejo in njenimi zagovorniki. Zaradi tega je njihovo ravnanje tem sramotnejše in tem bolj obsojanja vredno.

To stališče je prišlo posebno vidno do izraza ob izidu Zbornika "Tabor", kakor smo omenili že v prejšnji številki "Slovenske države".

Brezimno, neutemljeno, z nikakimi dokazi ali lastnim programom podprto gonjo proti gibanju za slovensko državo in njegovim somišljenikom je začel "Katoliški glas" v Goriči, ki velja za glasilo dr. Kreka na Goriškem in Tržaškem. Ta list je že leta 1950, ob zbiranju podpisov za "Slovensko izjavo", kot prvi in edini napadel naše gibanje, ne da bi bil svojim bralcem sploh povedal, za kaj gre. Ob izidu "Tabora" je v raznih številkah pisal med drugim tako:

"... sestavka ("Nova pota" in "Slovenski položaj 1951", op. pis.) sta pisana na način, ki slovenski katoliški skupnosti škoduje... Države Jugoslavije ne ločita od režimov, ki so v njej vladali. Napadata dr. Kreka... kot sokrivca za sedanji komunistični režim v Jugoslaviji. S tem rušita najmočnejšo slovensko avtoriteto v emigraciji in slovensko protikomunistično enotnost... Rušilce narodne enotnosti zato najodločneje odklanjamo, njihovo delo pa obsojamo... Naše uredništvo obsoja vsebino* uvodnika "Nova pota" in celotno vsebino članka "Slovenski položaj 1951" ter "Današnje poslanstvo slovenskega razumnika"..."

"Katoliški glas" je kaj takega lahko zapisal samo, če njegovi uredniki zbornika niso brali. Če ga niso brali, ga po vesti ne smejo obsojati. Če so ga brali in ga obsojajo tako, kakor so ga, potem niso le slepi in nezreli, marveč nepošteni. Odklanjati omenjena članka, se pravi odklanjati resnico, zakaj prvi od njiju ni nič drugega kakor naštevavanje stvari, ki so se dogodile. Dalje se to pravi, odklanjati boj proti komunizmu v Sloveniji; odklanjati prizadevanja za svobodo vere in za rešitev Slovencev izpod komunističnega jarma; odklanjati borbo za svobodni Trst in še marsikaj. Obsojati sestavek "Današnje poslanstvo slovenskega razumnika" se pravi obsojati zavzemanje za uveljavljanje krščanskih načel, etike, morale in bratske vzajemnosti v javnem delu za slovenski narod. To je namreč vsebina te razprave, ki ni nič drugega kakor predavanja, ki ga je pisec, M. Javornik, (Nadaljevanje na 2. str.)

STRAH PRED VELIKO IDEJO

(Nadaljevanje s 1. str.)

imel spomladi leta 1949 ob "Dnevu sv. Tomaža" v Slovenskem katoliškem starešinstvu v Trstu. Tedaj so mu tudi sedanji obsojenci od "Katoliškega glasa" navdušeno ploskali . . . O rušenju slovenske protikomunistične enotnosti pa gotovo nima pravice govoriti list, ki je za letošnje tržaške volitve vneto zagovarjal sodelovanje s titovskimi komunisti in ki je tedaj zapisal celo, da je voliti titovsko listo v Trstu za katoliškega Slovenca greh, voliti isto listo na deželi — pa verska dolžnost!

Glasilo "slovenske katoliške skupnosti" dr. Kreka, "Slovenija" v Clevelandu, se je v glavnem omejila na ponavljanje napadov iz "Katoliškega glasa", na obrambo dr. Kreka in na osebno blatenje pisca razprave "Današnje poslanstvo slovenskega razumnika". Priznala pa je, da se mogoče moti, ker pripisuje "Taboru" premalo važnosti. Na koncu je poudarila, da je slovenska narodna država tudi politični cilj dr. Kreka.

Če je tako, zakaj potem "Slovenija", glasilo dr. Kreka, napada in obsoja ljudi, ki so za ta cilj bili prej in bolj kakor on?

V glasilu slovenskih liberalcev v Trstu, "Demokraciji", je neki dr. R. J. Marc napadal "Tabor", zlasti pa njegove sotrudnike, v pravem balkanskem, najprej orjanskem, potem titokomunističnem slogu. Tisti, ki si upajo postavljati novi slovenski politični program, so po sodbi tega "begunci, ki čutijo nujnost strankarsko - političnega izbruha . . . avtoritarni duhovi . . . zanesenjaki . . . nedomačini, ki so (ob volitvah v Trstu leta 1949, op. pis.) po slovenskih hišah agitirali za (italijansko, op. pis.) Krščansko demokracijo . . . katerih vzoren učitelj je bil Adolf Hitler . . .", skratka, narodni izdajalci. "Demokracija" je dalje označila pripadnike slovenske državne misli za "desne komuniste", o čemer je zanjo dokaz dejstvo, da sta v "Taboru" natisnjeni nekje dve peterokraki zvezdici . . .

"Domovini", glasilu slovenskih liberalcev v Združenih državah, so zagovorniki slovenske državne misli "glasniki sovraštva in apostoli pogube", "dobri učenci komunističkih pokvarjencev"; ljudje, ki so "grdo izrabili narodno zavest primorskega ljudstva" in katerih pisanje je "zmes resnice in laži". Zavzemati se za popolno politično in gospodarsko svobodo slovenskega naroda se po sodbi slovenskih, ali bolje, jugo-slovenskih liberalcev, pravi nič manj kakor "uničevati vse, kar smo že dosegli, prepuščati narodni smrti večino Slovencev in varati ljudstvo z nemogočimi prividi". . .!

Slovenska demokratska zveza, Slovenska krščansko-socialna zveza in skupina tako imenovanih Neodvisnih Slovencev — ki nečejo biti odvisno od nikogar, razen od Beograda — so se v tej gonji proti najvišjemu idealu slovenstva proslavile z nepodpisano izjavo, ki sta jo v začetku novembra lani priobčili njuni glasili. Izjava pravi med drugim da "Tabor" trdi, da mora slovensko ljudstvo kakršno koli Jugoslavijo "le odklanjati in sovražiti ter se truditi, da na njenih razvalinah osnuje neodvisno, samostojno in suvereno slovensko državo". Politiki,

ki so to nepodpisano izjavo sprejeli, imenujejo prizadevanja za slovensko neodvisnost "poskus razkola temeljev slovenske samobitnosti, ki je v majski deklaraciji 1917 našla svoj dokončni zarodek. Zato take politične zasnove in izbruhe najodločneje odklanjajo in obsojajo . . . v imenu svojih strank in skupin in vseh njim priključnih organizacij."

Ti nepodpisani politiki so s svojo izjavo najprej dokazali, da "Tabora" niso brali, ali pa, da lažejo. Nikjer v zborniku ne stoji, da morajo Slovenci vsako Jugoslavijo sovražiti. Napisano je le, da Slovenci po svojem demokratičnem bistvu sovražijo in odklanjajo vsako diktaturo. Politiki, ki delajo tako, niso le slepi in nezreli, marveč nepošteni. Če pa izjavljajo, da se je zanje slovenstvo začelo in končalo leta 1917, potem mislečemu človeku ne ostaja drugega kakor prošnja, naj bi nam Gospod prizanesel s takimi voditelji.

Gonja proti "Taboru", zlasti ta izjava, dokazuje, da je res vse, kar je napisal Peter Klepec v razpravi "Slovenski položaj 1951". Dokazuje, da je cilj prvakov obeh tradicionalnih slovenskih političnih skupin obnova jugoslovanske kraljevske diktature, brez demokracije, in novo zasužnjenje slovenskega naroda. Edino v tem vidijo ti ljudje kako bodočnost zase. Zaradi tega jih navdaja tak strah pred našo veliko idejo. Ta gonja dokazuje dalje, kakšna zmeda in klavrnost vladata v mišljenju ljudi, ki si hočejo lastiti pravico, da odločajo o bodoči usodi trpečega slovenskega naroda. Razprave, ki so se razvnele zaradi teh napadov, so dokazale povrh vsega še žalostno resnico, da so gonjo proti tej nevarni veliki ideji sprožili rablji slovenskega naroda — titovski komunisti, ki so po svojih trojanskih konjih v slovenskih nekomunističnih organizacijah v Trstu spravili v javnost obsodbe, katerih vsi podpisniki niti prebrali niso, kaj šele, da bi bili vedeli, kaj obsojajo. Navedli smo vse te sramotne stvari ne zato, ker bi se nam taki napadi in njihove očetje zdeli kdo ve kaj važni, marveč v dokaz, kakšno stališče so do edine velike in odrešilne ideje v zgodovinski uri slovenskega trpljenja za vero in svobodo zavzeli tisti, ki bi na varnem bili radi voditelji slovenskega naroda.

Naprotniki našega gibanja so v svojih napadih večkrat trdili, da so misel o slovenski državi odklonili "vsi pošteni Slovenci". Če bi bilo tako, potem bi bilo poštenih Slovencev na svetu le še malo! Za nas predstavljajo poštene Slovence N.D.Z. tiste stotine slovenskih delavcev, študentov in razumnikov, ki so junija 1950 v Trstu s solzami v očeh viharno ploskali, ko je bila naša velika ideja tudi na Tržaškem prvič javno poudarjena. Za nas predstavlja poštene Slovence tisti odbornik Slovenske demokratske zveze, ki je ob gonji proti naši stvari prinesel uredništvu "Tabora" znaten znesek, da bi lahko čim prej izšel nov tak zbornik, "ker bo za Slovence in za Trst dobro, če vaša stvar zmaga". Za nas predstavlja poštene Slovence milijon živih, ki trpi v zasužnjeni domovini, in ki so glas o našem gibanju sprejeli kot poslednje veselo oznanilo, v katero morejo še verjeti. Glas poštenih Slovencev je za nas glas deset in

Rešni vzori povojne mladine

Mladina, ki je v kritičnem obdobju svojega razvoja v iskanju idealov in ljubezni prežgodaj srečala brezpravnost in sovraštvo, je postala največja žrtev preteklega vojne. Dozorela je v okolju trdih besedi in težkih skrbi za življenjski obstanek. Pričakovala je, da bo ves svet po končani vojni zaživel v polnem sijaju uresničenih gesel njihovega mladega idealizma. Toda ob "koncu vojne, ji je bila ponujena najgorenjša čaša spoznanja: svet ne veruje več v ideale!

Najtežje prizadeta in preiskušena je začutila, da so se zamajali temelji njenega lastnega idealizma. Toda zaupajoč, da je Bog ne bo skušal preko njenih moči, je začela nov boj, notranji duševni boj proti obupanosti in nihilizmu. Vera, da bo v tradicionalnem mišljenju stare generacije našla pota rešitve, se je razblinila v nič. Spoznala je, da tradicija, ki ne prisodi izkustvom pravega mesta, ne vodi do cilja svobodne bodočnosti, temveč v slepo pot žalostne preteklosti.

Ni težko ugotoviti svojiskih potez današnje misleče slovenske in vseevropske mladine. Realizem je njena najvidnejša značilnost. Starim geslom in frazam več ne zaupa. Zanesenjaštvo in hinavščino sovraži nad vse. (Če hočeš danes kaj veljati, pokaži kaj danes premoreš). Želi si resničnega človeka brez krinke in lepotila; takšnega kot je, z vsemi svojimi pomanjkljivostmi.

Zaradi nezaupanja v programe političnih strank, ki se še vedno gibljejo v nekem samoljubnem ozračju, se mladina nerada strankarsko opredeljuje. Vsako delo za resnični mir smatra za neuspešno, dokler stanovske skupine skušajo rešiti gospodarska vprašanja le sebi v korist in dokler si politične stranke zamišljajo rešitev narodnih in mednarodnih problemov po svoji "edini pravilni zamisli". Obtožuje vse, ki veliko govore o skupnosti pa istočasno omalovažujejo ali celo prezirajo in izključujejo iz narodnega občestva vse one, ki v gotovih rečeh drugače mislijo. Z žalostjo spoznava, da so mnogi zašli v povdarjanju strankarskih koristi — ki niso nujne narodne — v nevarno skrajnost, kjer se pozitivna načela sprevrčajo v protislovja. Mladina se navdušuje za vsenarodno delo, ki temelji na priznanju narodotvorne sile vsakemu, ki mu je mar narodov blagor. Svobodo, ki je odnos človeka do Boga, sočloveka, samega sebe in ostalega stvarstva vidi uresničeno le med enakopravnimi vršitelji človeških dolžnosti.

Med tem, ko se starejši resno deset tisočev mrtvih pod senco kočevskih gozdov, ki od nas pričakujejo poslednje, posmrtno pravice za svojo žrtev, katero so dali ne za kako novo sužnost, marveč za končno in pravo svobodo slovenskega naroda.

Radost milijona živih in opomin deset tisočev mrtvih Slovencev, po drugi strani pa strah tistih, ki nimajo glede slovenstva in njegove bodočnosti čistih računov, pa sta nam potrdila za pravilnost in odrešilnost naše velike ideje in bodrilo k novemu delu za njeno zmago!

Alfa.

trudijo za obnovo družbe, hoče mlada generacija ustvariti novega človeka — posameznika. Tudi v tem se kaže njen realizem, ker zdrav organizem zahteva zdrave ude. Železno zaveso, ki obdaja komunistične države, po njenem gledanju ne bo mogoče podreti, dokler se ne odstrani ograje, ki loče srce od razuma v nas samih, kajti med vzhodnim komunizmom in zapadno "take it easy" (komodno) filozofijo ni bistvene razlike, saj predstavljata le obe strani istega kovanca — materijalizma. Dokler se zapad in vzhod ne bosta tako oddaljila, da ju materijalizem ne bo mogel več zavajati v neznačajnost, je borba med njima le merjenje tehničnih sil in je zmaga odvisna le od golega naključja. Mladina pa se zoperstavlja takemu nizkotnemu izkoriščanju njenih moči. Po drugi svetovni vojni je ves svet ležal pred njenimi očmi poražen in razgaljen. Njen logičen zaključek je bil: Bo-

di iskren! Vsaj to zadnjo odliko ohrani, če si že vse talente zapravil. Iskrenost pomeni priznati resnico, ki naj nas vodi.

To je podoba one generacije, ki si je svoj značaj izoblikovala v času, ko se je moderna Evropa rušila pod nasiljem totalitarizma in raznih diktatur. Videla je kako propada vse, kar ni zgrajeno na temelju resnice, pravice in ljubezni. Tudi demokracijo brez teh večnostnih načel naziva diktaturo. Brezobzirno zahteva iskrenega človeka. Zametava pa vsako izumetničeno človeško podobo. Visoko ceni moško odločnost, vstrajnost in samozavest. V njenem obnašanju se kaže neka trdota in zakrknjenost, ki vzbuja vtis, da se s silo vzdržuje joka. Toda oči so čiste in obraz odprt, zakaj iskrenost je njena odlika. Podoba je žaloigre naše dobe. Od kod njena samozavest in pogum? Mar vidi nad ruševinami sveta bleščeče znamenje križa in napis: In hoc signo vinces!?

Gorjo.

Nekaj pripomb o knjigi "Belogardizem"

(Konec)

Vendar se pa najde tudi v Saje-tovi knjigi opisan neposredni povod za umor prof. Ehrlicha, seveda na drugem mestu in v drugi zvezi.

Obupne razmere spomladi 1942 v Sloveniji, ko se je narod znašel med dvema mlinskima kamnoma, in sicer na eni strani so komunistični partizani strahovali prebivalstvo ter pobijali protikomunistične Slovence in z vojaško sicer nepomembnimi akcijami (miniranje stranskih železniških prog, zasede itd. izzivali krute represalije laške vojske nad nedolžnim prebivalstvom so navedle pok. prof. Ehrlicha k odločitvi, da pove okupacijskim oblastem v obraz njihovo krivdo in odgovornost za nastali položaj. To je storil v posebni spomenici, ki jo ponatiskuje tudi Saje na str. 287 svoje knjige. Tam se čita:

"Italijanske oblasti dolžijo ves slovenski narod, da s svojo moralno in dejansko podporo pomaga vzdrževati komunistično "Osvobodilno fronto", ki se hoče z orožjem boriti proti okupacijski oblasti.

Slovenski narod je v strašni dilemi: Z ene strani ga stiska "Osvobodilna fronta" proti kateri ga italijanske oblasti ne ščitijo dovolj, z druge strani pa je žrtev brezobzirnih italijanskih represalij.

Predvsem pa hočemo opozoriti merodajne oblasti na splošen obupen položaj slovenskega naroda... Italija je na Primorskem in Goriškem zatrla slovensko kulturno življenje, ves slovenski tisk in vse slovenske šole ter kulturne in gospodarske organizacije. Vsa ta pokrajina je dobila na zunaj popolnoma italijansko lice . . .

V Ljubljanski pokrajini je italijanska vlada priznala slovensko narodnost kot svojstveno bitnost in obljubila, da bo omogočila obstoj slovenske kulture in spoštovala narodni značaj te pokrajine . . . Toda v smislu prejšnjih izvajanj se vrši postopno odvzem slovenstva tudi v tej pokrajini.

Sinteze vseh dogajanj na celotnem slovenskem ozemlju nas sili-jo do sklepa, da je končni namen

kompetentnih faktorjev Osi: popolno uničenje slovenskega naroda kot takega.

V tem nas tudi potrjujejo grozotna dejstva množičnega preseljevanja slovenskega življa, ki so ga začeli Nemci izvajati na Gorenjskem in Štajerskem in ga zdaj v drugi obliki nadaljujejo Italijani v Ljubljanski pokrajini.

Vsak narod ima v nekem smislu svojo narodno dušo in tudi slovenski narod jo ima. Ta duša noče umreti, in slovenski narod, ki je v velikanski večini soliden, trezen, pošten in bogaboječ, prosi dnevno Vsemogočnega, da ga obvaruje uničenja in razsula. Duša slovenskega naroda ne more zaupati — po vseh teh dogodkih — obljubam Osi, ki obetajo narodom novi, boljši red".

Nato prof. Ehrlich navaja ukrepe, ki bi naj vpostavili javni red in mir v pokrajini ter posebno povdarja da se naj uprava vrne v kvalificirane slovenske roke ter nemudoma ustavi vse represalije in izredni ukrepi ter zaključil:

"Aretirani, konfinirani in internirani Slovenci, ki jih je ta usoda doletela po nedolžnem, naj bi se takoj vrnili na svoje domove, da se s tem omili neizmerno gorje tolikih slovenskih družin.

Pavšalni požigi vasi naj takoj prenehajo in požgane vasi naj se po možnosti takoj obnove."

Italijani o tem niso hoteli nič slišati. To potrjuje tudi Saje ter podrobno opisuje razprave in naspodujoča si mnenja med italijanskimi vojaškimi poveljstvi ter političnimi oblastmi. Saje more to podrobno poročati, ker so komunisti že takrat imeli do podrobnosti razpredeno vohunsko službo tudi v vseh italijanskih uradih in poveljstvih. In tako Saje ugotovi:

"Razumljivo je torej, da je general Robotti tudi Ehrlichovo spomenico vrgel med nerešene akte" (str. 293).

Za vsakogar pa je tudi razumljivo, da so Italijani moža — ki jim je vso bridko resnico brez ovinkov v obraz povedal, — prepuščili njegovi usodi.

(Nadaljevanje na 3. str.)

Nekaj pripomb o knjigi "Belogardizem"

(Nadaljevanje s 2. str.)

Komunisti pa so se hoteli, enkrat za vselej zasigurati, kajti celotno delovanje prof. Ehrlicha je stalno ogrožalo in pogosto preprečevalo komunistične načrte, to ne le med sovražno okupacijo, temveč že celo desetletje prej. Vendar so šele kaotične okupacijske razmere in izbruh revolucije dale komunistom priliko za končni obračun. Saje pravi seveda drugače: "Tedaj (ko je spomenica ležala v Robottijevi mapi za nerešene akte, op. pis.) je obveščevalni službi OF v glavnem že uspelo razkrinkati izdajalsko delovanje dr. Ehrlicha, voditelja stražarjev in svetovalca škofa Rožmana." (Str. 183)

In veliki mož je moral umreti.

Kljub vsemu terorju pa je partizanstvo le počasi napredovalo. Za orožje sposobni moški so se ra- je skrivali ter se izmikali partizanski mobilizaciji. Da se ubrani- jo partizanov, so se začeli združevati po dolenskih in notranjskih vaseh v manjše skupinice, ki so se oborožile z orožjem razpadle jugoslovanske vojske, ki so ga kmetje ob razpadu skrili, po večini zato, da včasih na skrivaj ustrelijo kakega zajca ali drugo divjačino. Te skupine so nastajale po oddaljenih hribovskih vaseh, kjer ni bilo italijanskih vojaških posadk ter so bili izročeni na milost in nemilost partizanom. Te edinice so bile v začetku brez vsakih stikov z Italijani, čeprav Saje zopet z obširnimi pojasnjenjavi trdi nasprotno, toda celo tisti drobni dokumentov, ki jih Saje navaja v podkrepitve svoje teze, ga postavljajo na laž.

Po Sajatju je vaška straža v Loškem potoku nastala tako-le:

"Trinajst zapeljanih fantov (zapeljal jih je, kot pravi Saje kaplan Puhar, op. pis.), kolikor jih je nabral po vsej fari, je iz svojih skrivališč dvignilo puške. Beli zarotniki, ki so po zatrjevanju "Slovenskega doma" spoznali nevarnost komunizma zlasti še, ker jih je kaplan Puhar na to nevarnost stalno opozarjal". (Saje citira časopis "Slovenski dom", op. pis.) so pod političnim vodstvom kaplana Leopolda Puharja in pod poveljstvom Ivana Košmerlja zasedli Tabor s pokopališčem in se utrdili v zvoniku loškopotoške farne cerkve. To je bila prva oborožena belogardistična skupinica na Slovenskem, ki se je (Saje ponovno citira Slovenski dom, op. pis.) "odločila boriti, če bi se partizani pokazali v vasi. Enega so fantje ujeli in zaprli."

Čez tri dni pa je to skupinico trinajstih fantov napadel cel partizanski bataljon. Saje o tem podrobno poroča: "Ko so partizani prišli v vas, so belogardisti iz zvonika precej užgali po njih. Partizani pa so cerkev previdno obklojevali in vse bolj stiskali obroč. Na čelu s Smelijem (ki je bil komandant bataljona, op. pis.) so se hitro priplazili do cerkve. Uspelo jim je zažgati lesena vrata v zvonik. Ko so se vnele tudi stopnjice, so se belogardisti umaknili v cerkveno ladjo. Smeli je tedaj z bombo razbil cerkvena vrata, izza oltarja pa se je na partizane vsula toča krogel. "Jaz kot bivši menih prvi vržem bombo v cerkev! Ne

v cerkev, ker to ni cerkev, temveč trdnjava! — je zaklical Smeli. — Razkropili smo se po cerkvi ter polovili belogardiste. Za oltarjem se je ves tresoč skrival neki zelo mlad kaplan . . ."

Drugod pa ni šlo tako gladko. Tako so v pomladi 1942 nastale razne ilegalne samoobrambne skupine v dobrepoljski kotlini, v okolici Novega mesta ter na Št Joštu nad Vrhniko, ki jih partizani niso mogli uničiti, čeprav so jih večkrat napadli. Da upraviči ta neuspeh Saje zopet skuša na komplicirani način pojasniti, da so jih Italijani na skrivaj podpirali. O Št. Joštu nad Vrhniko pravi takole: Sredi junija je kaplan Cvelbar z Žakljevimi brati smatral, da je Šentjoška zadeva dozorela. Belogardistični organizatorji so s svojimi najzvestejšimi pristaši dvignili orožje iz grobnice pri stari cerkvi in iz Žakljevega vodnjaka. Čez dan so belogardistični opazovalci svojo družico opozarjali na partizanske patrole, (od tu naprej Saje citira list Slovenski dom, op. pis.) "ob večerih pa so se zbirali in spali po gozdovih s puško ob strani, tako so nastali šentjoški skrivali!" — Ta citat iz Slovenskega doma hoče Saje demantirati z izjavo, ki mu jo je dal neki Jakob Maček: "Spomladi 1942, ko so se šentjoščani še skrivali (podč. pis.) mi je Jokel rekel naj pristopim k njim, da bodo dobili od Italijanov puške in se borili proti partizanom." — Ta izjava nesporno potrjuje le, da so se spomladi 1942 šentjoščani skrivali ker niso hoteli k partizanom ter da še niso imeli italijanskega orožja, a kar se Joklovih obljub tiče pa jamči zanje Saje tova že znana verodostojnost. Končno je tudi nerazumljivo zakaj so se do srede poletja skrivali, če pa je Jokel imel že vse spomladi dogovorjeno z Italijani?

V okolici Novega mesta se je v istem času med drugimi osnovala skupina "Štajerski bataljon", ki je bila pod vodstvom Mihajlovičevih oficirjev. Tudi tega niso mogli partizani uničiti. To pove sam Saje: "Med Gorjanci, Novim mestom, Krko in Toplicami se je namreč sredi julija zbralo okrog tisoč gorjanskih in belokranjskih partizanov, da bi uničili prvi oboroženi belogardistični oddelek" (ki je štel 140 mož, op. pis.). Vmes pa je prišla nepričakovano velika italijanska ofenziva ter so se partizani razbežali na vse strani. Tudi Štajerski bataljon se je pomikal iz kraja v kraj ter manevriral tako, da ni padel v roke ne enemu in ne drugemu sovražniku. Toda med obema mlinskima kamnoma ni več mogel vstrajati in tako so stopili v stik z Italijani in opustili ilegalo. Da je bil to izhod v skrajni sili, bo presodil vsak samostojen bralec celo iz Saje tovega opisa. Ves čas pa on dokazuje, da so te skupine bile od vsega začetka v zvezi z Italijani ter zaključuje dokazovanje z zares prepričljivim italijanskim dokumentom, ki mu ni mogoče odrekat avtentičnosti.

Italijanska pehotna divizija "Isonzo" je dne 3. avgusta 1942 dala svojim podrejenim enotam naslednje povelje: "Za navodilo podrejenim oddelkom sporoča, da po divizijskem poveljstvu kroži

oddelek 140 belogardistov, ki se bore proti komunističnim tolпам. V pričakovanju posebnih navodil prosim, da poveljnike podrejenih bataljonov previdno obvestite, naj belogardističnih ujetnikov ne streljajo, ampak naj nanje opozore to poveljstvo, ki ima seznam belogardističnih pripadnikov". (Str. 379)

Iz tega torej izhaja, da je šele dne 3. avgusta 1942 bilo preklicano povelje, po katerem je italijanska vojska streljala "upornike" kot so oni smatrali ne le partizane ampak vse skrivače, ki so bili oboroženi. Škoda je le, da ni Saje objavil tudi fotografskega posnetka tega dokumenta.

Od tu naprej knjiga osredotočuje na posamezne epizode te krvave državljanske vojske, ki je zavzemala vedno širši obseg. Predvsem hoče dokazati krivdo protikomunističnih borcev in skupin, dočim o komunističnih zločinih vobče ne spregovori. Vsi prikazi so izkrivljeni in prirejeni za Saje tova namen ter bi zavedlo predaleč, če bi se spuščali v razpravo posameznih slučajev.

Pogosto tudi citira razne sodne akte komunističnih sodišč kot najbolj avtentičen dokazni material, saj so dotična dejstva — sodno ugotovljena. Navajamo samo en primer, kako resen in stvaren je sodni postopek v komunističnem raju. V procesu proti "Junežu in tovarišem" je nastopil kot pričča neki Edy Vlacy, sedaj uradnik Mestnega ljudskega odbora, stanujoč v Povšetovi ulici 45 . . . , ki je izpovedal: "Neznani belogardisti so me po temeljiti preiskavi na mojem domu aretirali v imenu Kristusa Kralja (?), op. pis.) in odpeljali v prostore Lichtenturnovega zavoda. Datum se ne spominjam, bilo je v začetku maja 1942. Zasliševal me je neki (nepoznan mož) . . . Obtoženi (Junež) je stal pri vratih v gručici še nekaterih nepoznanih, ki so pa bili vsaj po videzu vsi študenti. V rokah je imel verigo in korobač ter mi začel groziti, ker nisem hotel priznati kje dobivam literaturo Osvobodilne fronte. Obljubil mi je, da me bodo krepko pretepli ter mi z gestami grozil z verigo . . . izpustili so me (vse podč. pis.) z grožnjami, naj se v bodoče varujem in preneham z delom v Osvobodilni fronti."

Če bi Vlacy nadaljeval v tem svojem slogu iz "Tisoč in ena noč" da se mu je sanjalo, da je videl "tolstega Turka s pisanim turbanom, visečimi brki ter rdečimi bregušami in z bridko zakrivljeno sabljo v roci" . . . bi sodniki najbrž to tudi dali na zapisnik kot sodno ugotovljeno dejstvo, saj je priča utrjen in star komunist ter še povrh državni uradnik, in mu kot takemu gre polna vera.

Na osnovi takih in podobnih pričevanj kjer se priča ne more spomniti na datume in ni za gotovo spoznala nobene osebe, so pa prisilili obtožence k priznanju z že itak preveč znanimi sredstvi. Ta "priznanja" pa zopet služijo Sajatju kot dokazi za njegove trditve.

Podrobno se Saje tudi bavi z notranjimi nesoglasji v protikomunističnem taboru, kjer so nekateri velesrbsko in protiversko usmerjeni oficirji več škodovali kot koristili protikomunistični stvari. O tem z velikim veseljem in škodoželjnostjo piše Saje. Po njegove lastnem priznanju so komunisti ta nasprotovanja pospeševali.

Pa naj to pove sam Saje:

"Hkrati so mihajlovičevski oficirji iskali stike s partizani da bi se z njimi dogovorili za nenapadane in za pošiljanje Babnikovih (katoliških, op. pis.) pristašev v partizanske zasede. Prišlo je celo do nekaj razgovorov, ki so pa bili brezuspešni, ker mihajlovičevski oficirji niso pristali da morajo zapustiti službo okupatorju in se v partizanskih vrstah boriti proti njim". V opombi k tej točki (št. 120, str. 486) pa pravi, da se dokaz za to trditev nahaja v zbirki Dokumentov št. I., ki jo hrani arhiv Centralnega Komiteta Komunistične partije Slovenije.

Ker Saje žal ne navaja originalnega dokumenta je njegovo trditev treba sprejeti z rezervno. Treba bi bilo videti originalni dokument o čem so se na tistih razgovorih razgovarjali in na čigavo inicijativo. Gotovo je le to, da so komunisti bili pripravljene postavljati zasede katoliškim borcem ter da so se glede tega razgovarjali z nekaterimi mihajlovičevskimi oficirji. Da pa ni moglo priti do sporazuma postane človeku razumljivo če prebere Izjavo Izvršnega odbora OF v "Poročevalcu" z dne 2. junija 1942 (citirano po Sajatju, str. 326):

"Na kočevskem področju se je na primer posrečilo peščici Mihajlovičevih izdajalcev vriniti se v partizanske vrste. Po nekaj dneh so že skušali dobiti zase en partizanski oddelek, se polastiti strojnice in pasti v hrbet partizanom, ki so bili v boju proti Italijanom. Na visoki zavesti partizanov se je ta poskus skrhal in so partizani sami polovili te izdajalce in jih predali partizanski oblasti."

In nikdar se ni več slišalo o njih, kajti za "izdajalce" je bila samo ena kazen — smrt.

To je bilo zastrupljeno ozračje državljanske vojne, ki so jo komunisti namenoma in zavedno izzvali, ker so vedeli, da morejo samo v kalnih vodah uspešno ribariti. Komunisti so imeli jasen načrt, vedeli so kako hočejo svoje cilje doseči, saj so se zanje po več deset let pripravljali v raznih revolucionarnih šolah v Rusiji in drugod.

Protikomunistični tabor pa je bil sestavljen iz mnogoštevilnih grup ter ni bilo skupnega enotnega naziranja glede osnovnih slovenskih problemov ter političnega programa za bodočnost. To je bila notranja slabost tega samo po sebi gotovo najštevilnejšega bloka, ki je v sebi združeval veliko večino slovenskega naroda. To zaradi programske nejasnosti ter zaradi neinicijativne politike vodilnih mož so komunisti si prilastili inicijativo ter jo obdržali vsa vojna leta, dočim je protikomunistični tabor moral preiti v defenzivo ter sprejeti boj pod pogoji kot so jih določevali komunisti. Te splošne ugotovitve niso mišljene kot kritika ravnanja tega ali onega politika ali foruma med vojno kajti podobne debate ne vodijo do nobenega praktičnega rezultata. Stvarna analiza preteklih dogodkov je pa vedno poučna in koristna. Zato pa je potreben visoko razvit čut za pravičnost in demokracijo.

Poleg glavnega namena teh pripomb, ki je ugotoviti zgodovinske resnice na podlagi materiala Saje tove knjige, pa upamo da bodo te vrstice zbudile tudi druge k pisanju o tej knjigi, kajti po našem menju je še mnogo točk, ki bi po-

trebovale pojasniti a podpisani tega bodisi zaradi nepoznanja konkretnih situacij, ali zaradi omejenega prostora ni mogel storiti.

Zavedati se namreč moramo, da bodo zgodovino te dobe pisali na podlagi materiala, ki bo pač na razpolago, ter da se velika večina arhivskega materiala nahaja v rokah komunistov v Sloveniji. Ne more se vedeti kakšna bo usoda teh arhivov, ali bodo prestali viharne čase. Komunisti so tudi v tej točki prebrisanejši in ne moremo pričakovati, da bodo pri razpadu ali prevratu prepustili novi oblasti vse arhive nedotaknjene, kompletne in v popolnem redu kot je to storila n. pr. londonska be-gunska vlada ter mnogi uradi in posamezniki v Sloveniji ob koncu vojne.

Zato bi bilo velike važnosti, da se objavi in zbere vsaj tisti material, ki je v emigraciji sedaj, ko so spomini kolikor toliko sveži in jasni. En način bi bil ta, da časopisje v emigraciji posveti knjigi več pažnje. Ne mislimo, da bi bila potreba braniti se Saje tovih očitkov, temveč zgolj stvarne pojasnitve, kajti časi, ko se je emigracija morala prati raznih političnih očitkov so mimo, in je s tega vidika Saje tova knjiga udarec v — zrak.

Saje tova knjiga je pravzaprav napravila komunistom uslugo zelo dvomljive vrednosti, kajti v njej je vendarle zbranega precej gradiva, ki je bilo z objavo te knjige rešeno in ga komunisti ne morejo več s sveta spraviti. Saje tova "obširna pojasnila" tičoča se nekaterih "težko razumljivih" dokumentov so pa le v toliko pomembna, ker se je avtor pri tem zapletel v nekatera nenameravana priznanja o poteku komunistične revolucije, ki so naravnost dragocena. Dragocena seveda ne za komuniste temveč za protikomuniste, in še bolj pa za bodočega zgodovinarja, ki bo iz zmedene goščave Saje tove ne le stilno ampak tudi intelektualno revne proze znal izluščiti pravo jedro.

Saje je napovedal za letos izid drugega dela, ki naj bi obravnaval dobo od septembra 1943 pa do konca vojne 1945. Želeti je le, da bi se pri pisanju držal istih kriterijev kot v "Belogardizmu".

Scrutator.

BLAGOSLOVITEV PRVEGA HRVATSKEGA SAMOSTANA V AMERIKI

V nedeljo 3. avgusta je hrvatski frančiškanski komisariat Sv. Obitelji proslavil pomemben dogodek. Svečano je bil blagoslovljen prvi hrvatski frančiškanski samostan v Ameriki. Lepo posloplje, katerega so hrvatski frančiškani kupili in preuredili v samostan, leži na S. Ellis Ave. v Chicagu. K svečanosti je prihitelo mnogo Hrvatov od blizu in daleč, zlasti številna hrvatska društva s svojimi zastavami. Ob 11. dop. je bila na prostem sv. maša, ki jo je opravil p. komisar Very Rev. o. Dominik Mandič, pridigo pa je imel komisar oo. minoritov Very Rev. Ardas. Na banketu, ki je sledil službi božji, so številni govorniki izrekli čestitke k temu velikemu dogodku. Samostan je blagoslovil chičaški kardinal Samuel Stritch. Slovensko frančiškansko provinco sv. Križa je zastopal p. komisar Very Rev. Aleksander Urankar. K slavnosti so poslali svoje delegate Slovaki, Slovenci in Ukrajinci.

Iz zaslužnjene Slovenije

Obiščite Jugoslavijo . . . če hočete biti oropani- Da je tako, pričajo naslednji dogodki: Izseljenška matica v Ljubljani je za letošnje poletje delala pri Slovencih v USA veliko propagando za obisk domovine. Pri tem so ji pomagale razne slovenske "progresivne" organizacije in osebnosti v Združenih državah. Šlo je zato, da bi slovenski rojaki prinesli čim več dolarjev za podporo Titove demokracije, ki je po njegovi lastni izjavi boljše od ameriške. Predsednik Izseljenške matice je stari komunist, a drugače dober berač za kapitalistične dolarje, Tone Seliškar. (On in njegova organizacija sta v glavnem dosegla, da je jugoslovanska rdeča vlada nabila strahotne carine na darilne zavitke iz USA in s tem skoraj povsem onemogočila vsako podporo žrtvam komunističnega režima, posebno v Sloveniji.) Da bi se za obisk Jugoslavije priglasi čim več Slovencev, je Seliškarjeva Matica razglasila po ameriških listih, da za darila, ki jih bodo nesli svojcem, ne bo treba plačati nobene carine. To je Seliškar storil, ne da bi si bil pri svojih gospodarjih v Beogradu dobil dovoljenje. Kaj se dogaja rojakom iz USA, ki pridejo na mejo, piše zdaj "Slovenski poročevalec", to je list, v katerem je Seliškar tolikokrat objavljala denunciacije proti tistim, ki so prosili svojce ali prijatelje v USA za pomoč. (To je delal na podlagi pisma, ki jih je prestrezala OZNA in mu jih dajala za nečedno delo na razpolago.) "Slovenski poročevalec" zdaj piše, kako srbski cariniki na meji carinijo obiskovalcem iz Amerike vse, do zadnje šivanke, čeprav jim je Seliškar v reklami obljubljal drugače. Rojakinja Angeli Bučar in Ani Bric so zacarinili darila tako, da se bojita, da ne bosta imeli denarja za povratek. Člana Direktorija Slovenskega naroda doma v Clevelandu, Jožeta Okorna so oskubili tako, da je izjavil, da se ne bo nikoli več dal tako oropati. Obiskovalci so morali plačati carino celo za zdravila, naočnike in podobno, kar so nameravali razdeliti ne svojcem in sorodnikom, marveč vsemu domačemu kraju. Podpredsednica Progresivnih Slovencev v Clevelandu, Bašljeva, je prinesla mnogo daril za slovenske slepce, toda carina jo je, kljub njenemu človekoljubnemu namenu, pritisnila tako, da je morala vse pustiti na meji. (Seveda — šlo je za slovenske, ne za srbske slepce!) Jože Zajc, ki je po izjavi "Poročevalca" eden najvidnejših zagovornikov nove Jugoslavije v USA, je moral za darila, ki jih je nesel svojim domačim, plačati 100.000 dinarjev (nad 300 dolarjev) carine. Tonija Razbergerja so osmukali za 200 dolarjev. Angela Bučar je poslala naprej tri pakete obleke in živeža, pa je morala odriniti 48.000 dinarjev (1000 dolarjev) taks. Najlepši primer pa se je dogodil Josie Zakrajškovi, tajnici Progresivnih Slovencev, ki so v USA kupile za Seliškarjevo Matico nov avtomobil, katerega naj bi Josie izročila njenemu zaslužnemu predsedniku, da bo laže uganjal socializem. Avto so ji zacarinili za milijon 800.000 dinarjev (blizu 6000 dolarjev) in ga je morala pustiti na meji. Šele po dolgem posredovanju samega predsednika republike, predsednika slovenske komunistične vlade in

drugih visokih živin so v Beogradu milostno dovolili spregled carine za Seliškarjev avtomobil, čeprav je v novi uredbi o carinah na darila posebe rečeno, da darovi, namenjeni komunističnim uradnim ustanovam, niso podvrženi uvozni pristojbini. Najznačilnejše pri stvari pa je dejstvo, da je notranje ministrstvo v Ljubljani Matici najprej sporočilo, da obiskovalcem iz USA ne bo treba plačevati carine za nič, notranje ministrstvo v Beogradu pa tega dovoljenja ni potrdilo. Vse to piše "Slovenski poročevalec".

DR. ŽEBOT NA ZUNANJE-POLITIČNEM FORUMU

V dneh 14. in 15. maja se je vršil v Pittsburghu, Pa., letni "Svetovno-politični Forum", ki je letos razpravljal o osrednjem vprašanju: ZAKAJ SMO ZGREŠILI SVETOVNI MIR? Pri forumu so sodelovali vodilni politični prvaki obeh strank in strokovnjaki iz Washingtona. Bili so senator Wiley, vodilni republikanski član senatnega zunanjepolitičnega odbora; senator Russell, predsednik senatnega vojaškega odbora in predsedniški kandidat demokratske stranke; vodilni republikanski zunanjepolitični strokovnjak John Foster Dulles; bivši ameriški veleposlanik v Moskvi, admiral Kirk; sovjetski strokovnjak New York Times-a, Harry Schwartz; vojaški strokovnjak New York Times-a, Hanson Baldwin; novi predsednik ameriškega National Committee for a Free Europe, admiral Miller; in drugi. Član komisije šestih, ki je v okviru foruma razpravljala o osnovnem vprašanju: Značaj sovjetskega napadalca, je bil naš slovenski rojak, načelnik oddelka in profesor narodnega gospodarstva na Duquesne Univerzi, Dr. Ciril Žebot, ki je ob tej priliki razvil posebno tezo o vprašanju razprave, ki je bila predmet velikega zanimanja. Kot čujemo bo Dr. Žebotovo stališče v kratkem objavljeno. Dr. Žebotu k temu izrednemu priznanju in uspehu iskreno častitamo.

DR. ANDRIJA ARTUKOVIĆ — OPROŠČEN

Pred dobrim letom so srbokomunisti dvignili proti bivšem ministru NDH dr. Artukoviću obtožbo češ, da je dal poklati večje število Srbov. Titova vlada je zahtevala, da Amerika izroči dr. Artukovića v roke jugoslovanskih komunističnih oblasti. Na podlagi te zahteve so ameriške oblasti 29. avgusta zaprle dr. Artukovića, kar je vzbudilo pri vseh antikomunističnih Hrvatih brez ozira na stranke veliko ogorčenje. Titove oblasti so se sklicevale na dogovor med USA in Srbijo iz leta 1903, o medsebojnem izročanju zločincev. Za razpravo, ki je bila večkrat preložena, je vladalo veliko zanimanje. Dne 14. julija je bila izrečena od ameriškega federalnega sodnika Pierson M. Hall oprostitev. Sodnik je izjavil, da se sedanje jugoslovanske oblasti ne morejo sklicevati na dogovor med USA in Srbijo iz leta 1903, ker je sedanja država popolnoma različna od bivše kraljevine Srbije, in da se ta dogovor ne more nanašati na Hrvatsko, ki je imela vse do razpada Avstrije svoj poseben državno-pravni položaj. Sodnik je zaključil: "Dogovor

med Zedinjenimi državami in Kraljevino Srbijo iz leta 1903 sedaj ni v veljavi in nima učinka med Zedinjenimi državami in državo danes imenovano Jugoslavija (now known as Yugoslavia)." — Pri akciji za izročitev dr. Artukovića so roko v roki složno sodelovali srbski komunisti in ostali nekomunistični Srbi brez razlike kateri stranki pripadajo.

KANADSKI KOTIČEK

Doktor prava je postal Avgust Kuk iz Toronta. Doktorsko diplomno je prejel na univerzi v Bologni. Naše priznanje in čestitke!

Poroka slovenskega para v Torontu. V soboto 19. julija sta se poročila v Torontu dr. Peter Urbanc in profesorica Lea Seljak. Mnogo sreče in božjega blagoslova na skupni življenjski poti!

Windsor, Ont. Slovenski rojak in naš naročnik Mirko Adamič je kupil hišo na 1361 Marentette Ave. Nov dokaz slovenske podjetnosti.

Iz Chicaga in okolice

Zlata maša p. Kazimirja Zakrajška. V nedeljo 13. julija je bil za vso ameriško Slovenijo zelo pomemben praznik. Oče ameriških Slovencev, p. Kazimir Zakrajšek je praznoval zlatomašni jubilej. Kljub temu, da je bila slavnost radi jubilatovega rahlega zdravja odpovedana, je prišlo na lemontski griček izredno veliko število njegovih častilcev. Zdravje jubilanta se je toliko popravilo, da je opravil tiho sveto mašo, med katerim je bilo ljudsko petje. Med sv. mašo je imel slavnostno pridigo prevz. škof ljubljanski, dr. Gregorij Rožman. Ljudje, ki so bili pri slavnosti navzoči so rekli: Mnogo je bilo na ameriških Brezjah že romanj in slavnosti, a tako pristrčne slavnosti, kot je bila zlata maša očeta ameriških Slovencev, p. Kazimirja, pa še ni bilo. Bog daj zaslužnemu redovniku in rodoljubu dočakati tudi še biserni jubilej!

Vzledna požrtvovalnost ameriških prekmurških Slovencev. Kdor je letos obiskal ameriške Brezje — Lemont, je gotovo občudoval novi križev pot, ki se vije okrog jezera blizu lurske votline. Novi križev pot je dar katoliških prekmurških Slovencev, predvsem iz Chicage. Velike zasluge za uspelo zbirko ima gotovo za vse dobro vneto Mrs. Gizela Hozian. Prekmurskim slovenskim rojakom vso priznanje!

Sedež Slovenske Ženske Zveze v Chicagu. Vsled sklepa letošnje konvencije Slovenske Ženske Zveze se je prestavil sedež te velike slovenske ameriške ženske organizacije v Chicagu. Predsednica je Mrs. Josephina Livek, Oglesby, Ill. Novi duhovni vodja Zveze je Very Rev. p. Aleksander Urankar. Uradni prostori SZZ se nahajajo na 1937 W. Cermak Road.

Smrt zavednega Slovenca. V soboto 21. junija je bil pokopan Mr. Ivan Kušar. Bil je zelo zaveden Slovenec, ki je delal že med prvo vojno nato, da bi se Slovenija odcepila od Avstrije. Pozneje je ustanovil podružnico Slovenske Narodne Zveze.

Tetka štorolja je obiskala družino našega naročnika Mr. Lovro Pirca ter mu prinesla zalo deklico, ki so jo krstili na Ana Marije. Naj bo staršem vedno v veselje in ponos! Naše čestitke!

Published Monthly by the "Slovenska Država" Publ. Co.
For the Editorial Board, Mirko Geratič, Editor
Subscription rates \$2.00 per year
Address: 2307 So. Wolcott Ave., Chicago 8, Ill., USA.
Telephone: FRontier 6-3032

Slovenska Država izhaja vsakega 20. v mesecu.
Naročnina letno: Za USA \$2.00, za Canado \$2.00, Argentino 20 pesov, Brazilijo 50 cruzeirov, Anglijo pol funta, Avstrijo 30 Šil., Avstralijo 1 avstr. funt, Italija in Trst (F. T. T.) 600 Lir, Francija 500 frc.

SNZ V CHICAGU

Podružnica SNZ v Chicagu je imela v soboto 12. julija izredni članski sestanek. Sestanka se je udeležil tudi predsednik Akc. odbora za suvereno slov. državo dr. Ciril Žebot iz Pittsburgha. Na sestanku so poročali dr. C. Žebot, o delu AO, predsednik SNZ Bogdan Novak, o ciljih in delu SNZ; urednik Mirko Geratič pa o Slovenski Izjavi in listu "Slovenska Država".

"Ko se borimo za srečnejšo bodočnost svojega naroda, ne zemarjamo korenine! Storimo vsaj nekaj tudi za vzgojo naše mladine! Podprimo Katoliški Slovenski Dijaški Dom v Z. D. A.! Za šolnino in v skupni kuhinji pripravljeno hrano si bodo študentje že nekako zaslužili, toda za hišo sami ne zmorejo. In prav dom jih bo

združil in ohranil ter poživil za vero in narod. Pomagajmo jim! — Prispevke hvaležno sprejema: Pripravljalni Odbor K. S. D. D., 1249 E. 79th St., Cleveland 3, O."

DVA NOVA SLOVENSKA DOKTORJA

V Trstu je napravil doktorat iz komercialnih ved dr. France Habjan.

V Lublinu na Irskem je dosegel doktorsko čast zdravnik dr. Jože Jančar. On je prvi Slovenec, ki je kdaj doktoriral na Irskem.

Obema slovenskima rojakoma priznanje in čestitke.

Petletnico zakonskega življenja sta 19. julija praznovala naša naročnika Mr. Frank in Josefina Matkovich na 23rd Str. Bog daj, da bi temu jubileju sledili še srebrni, zlati in nazadnje biserni!

COSULICH

Odpremljamo samo pakete, kateri so popolnoma oproščeni carine.

Po NAJNOVEJŠI CARINSKI UREDBI od 1. Avgusta so osnovni živežni predmeti, kateri so bili doslej prosti carine in je bilo dovoljeno poslati jih v neomejeni količini, so odslej OMEJENI. Dovoljeno je poslati enkrat mesečno: Moka 100 kg (200 lbs.), sladkor 10 kg (22 lbs.), mast 15 kg (33 lbs.), meso in mesni proizvodi 10 kg (22 lbs.), mleko v prahu 10 kg (22 lbs.), testenine vseh vrst 15 kg (33 lbs.).

Vsi drugi predmeti, kateri so bili doslej omejeni: kava, riž itd., se pošiljajo še nadalje po stari carinski uredbi.

NEKAJ NAŠIH STANDARD PAKETOV:

Paket št. 28\$8.90	Paket št. 80\$9.20
5 lbs. kave Ia	6 lbs. kave Ia
5 lbs. riža	1 lbs. čaja
5 lbs. masti	1 lbs. čokolade
5 lbs. sladkorja	1 lb. kakao
	1 lb. mila Palmolive
	0.100 gr. popra v zrnu
Paket št. 15\$12.50	Paket št. 30\$4.90
20 lbs. bele moke	11 lbs. riža
5 lbs. sladkorja	9 lbs. sladkorja
5 lbs. masti	
5 lbs. kave Ia	
5 lbs. mila	
Paket št. 85\$6.50	Paket št. 81A.....\$13.50
6 lbs. kave Ia	20 lbs. sladkorja
4 lbs. riža	10 lbs. testenin

RIMIFON:

100 lbs. najfinejše moke \$11.75	500 tablet\$13.50
37 lbs. svinske masti\$13.50	1000 tablet\$23.00

Vsi paketi brez razlike so podvrženi poštni taksi Din 200.—, katero lahko plačamo za Vas mi, če doplačate \$0.67 pri vsakem paketu.

Vse pošiljke gredo direktno iz našega skladišča v Trstu in pridejo v 15 do 20 dneh v roke naslovnika. Vse cene se razumejo franco prejemnik za plačano voznino in zavarovanjem do zadnje pošte ali postaje. Jamčimo za delno ali celotno izgubo. Odprema (pakiranje) prvovrstno in blago 1a kvalitete.

Za vse potrebe in obvestila za pošiljanje raznih drugih potrebščin kakor šofa, platna, obuvala, vseh hišnih in osebnih potrebščin, šivalnih strojev itd., zdravil po receptu in pakete hrane sestavljene po VAŠI LASTNI ŽELJI, se obrnite na

BRANCO COSULICH

1461 Metcalfe Street Montreal, Que., Canada
Phone: LA 6405

Na vsa pisma odgovarjamo še isti dan. Zahtevajte naše kompletne cenike. — Cena za USA ali Kanadske dolarje enaka.